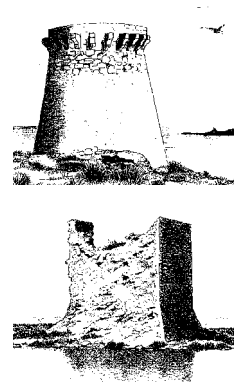

Materials per a l'ensenyament

DE TANT EN TANT, CONVIDEM LA NOSTRA COMARCA A CLASSE. EL FONS DOCUMENTAL COMARCAL: UNA EINA DIDÀCTICA

Ma. Àngels SEMPERE I LINARES
Professora de valencià (Santa Pola)

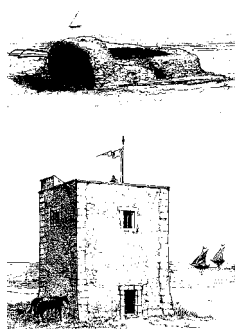

1. INTRODUCCIÓ

Plantejar un aprenentatge de llengües als inicis del segle XXI pressuposa fer servir, d'entre tots els mètodes existents, un que es base fonamentalment en un enfocament comunicatiu. Per tant, no ens haurem de quedar únicament amb l'estudi intern de la llengua –ortofonètica, morfosintaxi i lèxic–, és a dir, d'allò que generalment s'anomena normativa, sinó que el que pretendrem amb aquest tipus d'ensenyament serà la comunicació.

A més a més, els darrers estudis ens mostren un enfocament de l'aprenentatge on té prioritat l'ús que es fa de la llengua, la funcionalitat. No és suficient, doncs, saber elaborar missatges, sinó que també caldrà utilitzar les formes més adients d'acord amb els diferents àmbits d'ús. En conseqüència, per a poder expressar-se correctament segons els contextos o segons els mitjans, caldrà conèixer el mecanisme del funcionament de la llengua; en definitiva, saber utilitzar els diferents registres. Aquest tipus d'aprenentatge s'ha d'aplicar tant a qui desconeix la llengua totalment, com a aquell que ja la sap i li cal millorar la comunicació en situacions més complexes.

L'objectiu fonamental d'aquest mètode comunicatiu és que qui aprén una llengua pugui fer amb aquesta el màxim nombre de funcions lingüístiques; per tant, serà prioritari que l'alumnat desenvolupi les quatre habilitats comunicatives: escoltar, parlar, llegir i escriure; per aquest motiu, tan important ha de ser la comprensió com l'expressió, i el nivell oral com l'escrit. Per bé que el plànol escrit restarà en un segon terme en els moments inicials d'estudi. Aquest plantejament l'haurem de tenir en compte al llarg de tot el procés d'aprenentatge, ja que la llengua s'aprén durant el procés de comunicació.

També hem de recordar que per a aprendre una segona llengua caldrà seguir el mètode més semblant possible al seguit en l'adquisició de la primera llengua, si bé és cert que actualment distingim entre adquisició –procés que és du a terme en l'aprenentatge de la L1– i aprenentatge– en les restants. L'aprenentatge d'una segona llengua no pot ser exactament igual a l'adquisició de la primera. En el cas de l'aprenentatge de la L2, la persona disposa ja d'una sèrie de coneixements –una competència subjacent comuna a les diverses llengües–, i que s'haurà d'aprofitar.

No obstant això, hi ha uns principis bàsics que cal tenir en compte. Així, com ja s'ha demostrat, per a aprendre una llengua caldrà tenir voluntat de conèixer-la, un esforç contextualitzador i que la persona estiga immersa en un ambient molt ric comunicativament, ço és, amb una força presència de la llengua que es vol aprendre. Per tant, per una banda, haurem de fomentar entre l'alumnat una actitud motivadora i, de l'altra, els continguts els haurem de disposar ben estructurats segons la seua dificultat. Amb aquesta metodologia, la llengua s'utilitzarà en contextos reals i significatius. I es plantejaran situacions en les quals queden reflectides vivències properes al col·lectiu.

2. SUPÒSITS PREVIS

En aquests moments disposem ja d'una àmplia llista bibliogràfica de la nostra comarca: el Baix Vinalopó. En un altre camp temàtic, com és la didàctica, també tenim nombrosos estudis que defensen els avantatges de partir en l'ensenyament d'allò que és més proper a l'alumnat per després passar a temes més generals. Així, nosaltres el que voldríem fer és conjugar aquests dos camps. És a dir, partirem de la utilització de fonts de l'entorn més proper a l'alumnat com és la seua localitat o la seua comarca, per després arribar a temes més generals i de continguts propis de normativa en l'estudi de la llengua.

A més, caldrà deixar clar l'objectiu d'aquest treball des d'un primer moment. És cert que aquest article podria consistir en una proposta d'unitat de treball, amb un recull d'exercicis o activitats. El que ens agradaria mostrar, però, són les possibilitats i els avantatges que ofereix treballar amb un material referit a la comarca. Així, fem una proposta on es planteja l'ensenyament integrat on s'inclouen matèries com ara la geografia, la història i la sociolingüística, entre d'altres. I si prenem com a base la diversa documentació local-comarcal que tenim al nostre abast, com ara les rondalles, les poesies, les cançons, la premsa, les obres de teatre, etc. podem fer que la llengua, a més a més de ser matèria d'estudi, siga el vehicle de comunicació.

Si utilitzem l'esmentat corpus documental, aconseguim un doble propòsit:

- D'una banda, els alumnes poden veure la llengua com una cosa propera, que s'utilitza a la seua localitat, a la seua comarca, que és viva, que pot servir com un mitjà per a comunicar-se. A més a més, també poden comprovar que els seus avantpassats l'han feta servir, que disposa d'uns arrels i d'una història. I que aquesta llengua val òbviament per als diversos registres, tant en una cançó popular com en un document oficial o en una obra de teatre.
- D'una altra banda, també podran comprovar que existeix un fons de cultura popular que cal preservar perquè no es perda. De la qual cosa es podria fer un paral·lelisme amb la llengua, que també cal preservar. La llengua no és únicament un mitjà de comunicació, també és portadora d'una cultura.

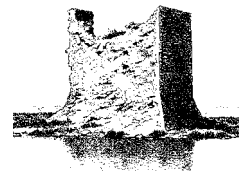
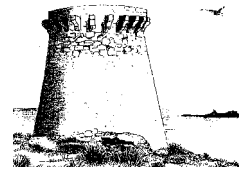
D'aquesta manera, treballant alhora els conceptes de llengua, cultura i societat –que per a nosaltres estan íntimament relacionats– aconseguirem que els alumnes vegem prestigiada la llengua que estan aprenent tant si la tenen com a L1 o com a L2.

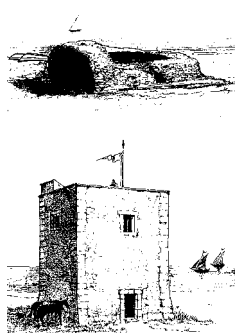
En aquest treball hem analitzat documents referits a les diverses localitats de la comarca, que, treballant-los conjuntament, ens han permés veure les coincidències i els nexes d'unió comarcals, tema que en comptades ocasions es converteix en matèria d'estudi. Hem d'assenyalar que en la nostra proposta hem inclòs Guardamar com a localitat del Baix Vinalopó per la seua adscripció lingüística i cultural amb aquesta comarca.

Pel que fa a la bibliografia utilitzada en aquest treball, ni hi apareix tota la relacionada amb la comarca, ni la que apareix és la més important. Pensem sinó en el tema de la Festa d'Elx, al qual –per la seua importància– hauríem de dedicar un tema sencer, i no hi fem referència. El nostre objectiu és presentar alguns elements concrets –textos ni més ni menys importants–, però que ens permetran treballar alguns aspectes per poder introduir a la classe temes claus. Així, poder connectar amb les diferents èpoques de l'any, o amb l'economia de la comarca, amb la gastronomia, amb la cultura popular, etc. En definitiva, conèixer, a més a més de la llengua, una sèrie de temes transversals propis del nostre patrimoni cultural.

En aquest punt haurem de fer una remarca. Quan parlem de text, ho fem seguint l'accepció moderna del mot: «qualsevol manifestació verbal i completa que es produeixi en una comunicació...» (CASSANY: 1998, 306). I fins i tot podem anar més enllà, com ho fa Jurij M. Lotman el 1979, per al qual text és «qualsevol comunicació que s'hagi realitzat en un sistema de signes...» (CASSANY: 1998, 308). Per tant, considerarem com a text des d'una fotografia o un plànol a qualsevol representació teatral en directe o enregistrada.

Pel que fa als objectius i els continguts treballats en aquesta proposta d'unitat didàctica, aquests no es corresponen exactament amb cap cur-

rículum d'ensenyament oficial, com puga ser l'ensenyament primari, el secundari o els cursos de formació lingüística. Tot i això, podrien adaptar-se a qualsevol d'aquests nivells, atés que els objectius generals que intentem acomplir són els mateixos que assenyala el marc legal en matèria d'aprenentatge de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana:

- Així, queda palesa l'obligatorietat d'aquest coneixement de la llengua en l'Estatut d'Autonomia, on en l'article 7é, punt 4, és diu: «Hom atorgarà protecció i respecte especials a la recuperació del Valencià». O en la LUEV, la qual, en el títol segon, capítol primer, article 18 ens diu: «La incorporació del valencià a l'ensenyament és obligatòria en tots els nivells educatius».
- Tant en la LOGSE com en els diferents currículums de l'educació, també apareix reflectida l'obligatorietat del coneixement de les dues llengües oficials en relació al nivell de l'alumnat. Però, en aquest cas deixa clar que s'ha de donar un enfocament comunicatiu a l'aprenentatge. Així, se'ns diu que l'alumnat haurà de ser capaç d'entendre i elaborar missatges, d'acord amb el seu nivell.
- I, l'objectiu de la recuperació dels valors històrics i culturals del poble valencià apareix reflectit al Decret legislatiu de 16-1-1989 pel qual és aprovat el text refós de la Llei de consells escolars de la C. Valenciana.

3. PERFIL DE L'ALUMNE

Com hem pogut observar, pel que hem exposat fins ara, les qüestions plantejades en aquestes pàgines es podrien adaptar a diversos nivells del sistema educatiu. No obstant això, per poder tenir un referent clar, fixarem com a model teòric un alumnat major d'edat i que realitza cursos de formació lingüística en una de les localitats del Baix Vinalopó.

Per a conèixer les característiques d'aquest alumnat, caldrà conèixer-ne l'entorn mediat/immediat. Així hem de tenir en compte que les diverses localitats que formen la nostra comarca apareixen en la Llei d'ús i ensenyament del valencià com a *termes municipals de predomini lingüístic valencià* (article 35 del títol cinqué), i que, a més a més, segons les darreres dades oficials de què disposem (Cens lingüístic de 1991), s'observa que la població de la comarca té un elevat grau de coneixement de la llengua.

	CREVILLEN	ELX	GUARDAMAR	SANTA POLA
L'ENTÉN	94,8 %	83,9 %	84 %	91,4 %
EL PARLA	68,5 %	36,5 %	42 %	64,5 %
EL LLIG	25,9 %	20,1 %	20 %	24,2 %
L'ESCRIU	14,9 %	8,5 %	6 %	10,8 %

Com que aquestes dades corresponen al 1991, presumiblement aquestes hauran variat, millorant significativament. És possible que la immigració haja fet disminuir alguns valors, això no obstant, també hem de pensar que, l'aplicació de la LUEV haurà fet augmentar uns altres valors, com és el cas del coneixement escrit.

Per tant, el perfil del nostre hipotètic alumnat seria:

- D'una banda, alumnes de la localitat. Poden ser valencianoparlants, amb poca o nul·la competència escrita, o alumnes relativament joves, que ja han cursat al llarg del seu ensenyament alguns estudis de valencià. En qualsevol cas, els alumnes autòctons –per poc coneixement de la llengua que tinguen– sempre seran valencianoparlants passius.
- I, d'una altra banda, tindrem els alumnes procedents d'altres indrets de fora de la comarca, amb un nivell de llengua que sí que pot partir del desconeixement total d'aquesta.

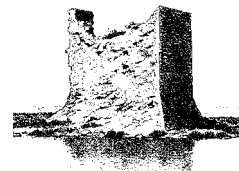
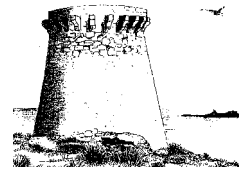
Independentment del que acabem d'assenyalar, caldrà tenir en compte el nivell de coneixement de llengua de l'alumne. I, en un altre ordre de coses, també hem de tenir en compte que aquests cursos solen estar formats per grups força heterogenis. Així, tindrem un alumnat que acudeix a les classes, perquè busca el coneixement de la llengua per aconseguir una millor integració social; altres, perquè és la seua llengua, però únicament la coneixen a nivell oral –i sols en el registre col·loquial. Tanmateix, la gran majoria, acudeix a aquests cursos buscant una formació que li permeta aconseguir una titulació amb vistes a la seua activitat professional. Dins d'aquest darrer grup, els docents formen un col·lectiu destacat.

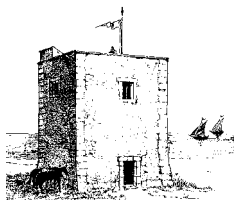
Pel que fa al nivell de formació de l'alumnat, aquest també és dispar. Hi ha, per un costat, un alumnat relativament jove, amb estudis bàsics recents. I, per un altre costat, entre els alumnes més adults, podem distingir un grup que fins i tot està més motivat i que va deixar els estudis fa temps, amb un nivell de formació que no és molt elevat o, un altre grup que, pel contrari, té una elevada formació, però aquesta és específica i generalment allunyada del coneixement de la llengua.

4. OBJECTIUS DIDÀCTICS

Dos grans objectius generals han constituït l'eix fonamental per a la nostra proposta:

1. Que l'alumnat siga capaç de comprendre i expressar-se tant a nivell oral com a nivell escrit en les diferents situacions comunicatives i tenint en consideració els aspectes normatius de la llengua.
2. Que l'alumne conega la cultura autòctona –especialment de la comarca– i que desenvolupe una actitud positiva envers la recuperació de la llengua i d'aquesta cultura.

A continuació, enumerarem els objectius específics treballats. Aquests els classificarem segons la seua tipologia en tres apartats: conceptuals, procedimentals i actitudinals.

Conceptuals:

- Distinció de les diferents situacions comunicatives.
- Anàlisi i utilització dels diferents elements del discurs (persona, espai, temps i finalitat).
- Codificació i descodificació dels elements fonètics/ gràfics de la llengua (lectura i escriptura)
- Anàlisi i utilització dels diferents aspectes de normativa aplicada al text.
- Reconeixement dels conceptes sociolingüístics bàsics, aplicats a l'anàlisi de situacions quotidianes.

Procedimentals:

- Comprensió i producció oralment i per escrit de textos de diferent tipologia i gènere.
- Anàlisi de diversos textos de procedència comarcal, com a font documental.
- Foment de l'hàbit lector de l'alumnat, mitjançant tècniques d'animació.

Actitudinals:

- Valoració de la llengua com a mitjà d'informació i de transmissió de cultura.
- Acceptació de les normes bàsiques de la llengua i respecte per aquestes.
- Actitud positiva envers la llengua com a forma gratificant i eficaç de relacionar-se amb altres persones.
- Valoració dels referents locals i les tradicions populars.
- Consideració de la llengua com una cosa pròpia, apta per als diferents usos i funcions, amb la qual cosa l'alumne veurà prestigiada la seua llengua.

5. METODOLOGIA

Pensem que la metodologia que cal utilitzar en l'aprenentatge de les llengües ha de ser deductiva i eminentment activa, és a dir, es requereix una total participació de l'alumnat. Per això, aquest s'ha de sentir immers en un ambient favorable i còmode dins del grup. En aquest sentit, aquestes propostes d'unitats no són per a impartir-les el primer dia de curs; atés que, per a aconseguir aquestes condicions favorables a l'aula, haurem de realitzar una sèrie d'activitats prèvies de desinhibició, coneixement mutu, etc. Hem de tenir en compte que aquests alumnes, tot i que cursen el segon o el tercer curs, generalment

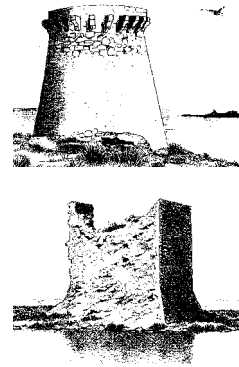
no formen un grup homogeni, sinó que són persones que normalment no es coneixen. Aquestes activitats inicials permetran alhora que el professorat conega les característiques del grup-classe. No obstant això, i fins i tot quan el curs s'ha iniciat i abans de treballar determinades unitats, ens caldran tècniques d'animació prèvies o de creació d'expectatives. De la mateixa manera, també fomentem la desinhibició i facilitem la comunicació si en les diferents intervencions de l'alumnat no realitzem una correcció punitiva, sinó que, al contrari, el que oferim als alumnes quan cometen una errada és una resposta en la qual es reprén el missatge i en donem una versió normativa.

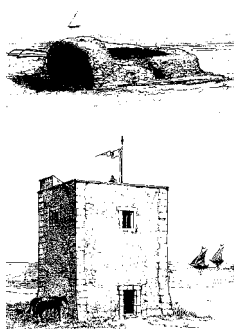
En els cursos on el coneixement de la llengua és menor, farem servir un major suport visual, com ara una major gesticulació-teatralització. Igualment, en la comunicació partirem de preguntes tancades a preguntes més obertes; o el que seria el mateix, des d'oferir a l'alumne tots els elements perquè pugui comunicar-se, a deixar-li més llibertat de creació en la seua comunicació.

De forma paral·lela, igual que plantejem en l'ensenyament un procés que parteix d'allò més simple a allò més complex, també avançarem des d'allò més proper a l'alumne fins a allò que li queda més lluny o que té un caràcter més general. Per això, pensem que és important poder fer servir el recurs de partir de la localitat per després passar a la comarca i posteriorment tractar temes més generals.

Un altre dels pressupòsits que hem considerat importat i que utilitzem en l'elaboració d'aquestes propostes és l'axioma segons el qual les coses es memoritzen millor quan estan escrites en vers; axioma força conegut per tots els docents, des de fa segles. Pensem, sinó, per quin motiu Ramon Llull escrigué part de la seua obra en vers. De fet, són molts els llibres de text que dins de les seues unitats fan servir nadales, poemes, embarbussaments, etc. Amb l'objectiu de facilitar l'assimilació, intentem aprofitar el bagatge de què disposem a la nostra comarca de dites, redolins, cançons, etc. A més a més, aquest tipus de textos els podem utilitzar en altres contextos fora de l'àmbit estricte de les classes, fet que ens permetrà portar la llengua a casa, aspecte força important en l'aprenentatge de les llengües. I així, aconseguirem que aquesta llengua s'utilitze en la majoria d'àmbits possibles.

Els textos utilitzats en aquestes unitats són de diferent registre, com també de diferent llargària i complexitat. De vegades seran obres senceres i en altres seran fragments –segons la nostra finalitat–, però, com hem assenyalat més amunt, seran textos que tinguen adequació, coherència, cohesió i correcció. Hem de tenir en compte que la finalitat sempre és la comunicació i si el text està fragmentat i és intel·ligible, aquesta comunicació no es pot produir.

6. UNITATS DIDÀCTIQUES

Les unitats que proposem les hem classificades atenent als diferents nivells de formació –Oral, Elemental, Mitjà i Superior. Dins de cada nivell, oferim dues propostes, una de les quals està íntimament relacionada amb una determinada època de l’any, i fa referència a un període concret. Així, presentem una unitat que fa referència al Nadal; una altra, a Pasqua; una tercera, a l’Ascensió; i, una darrera, a l’estiu.

Com hem esmentat anteriorment, per a treballar aquestes unitats seria convenient utilitzar prèviament qualsevol tipus de tècnica de creació d’expectatives. Una d’aquestes tècniques podria ser l’anàlisi de l’entorn mediat. Així, l’època de l’any es converteix en un bon recurs –de fet, ja és utilitzat en el món de l’ensenyament. D’aquesta forma introduïrem al grup els diferents temes de manera gairebé espontània. No obstant això, en aquest apartat, hem de tenir en compte que hi ha festes –com és el cas del Nadal– que estan excessivament comercialitzades i desnaturalitzades, amb moltíssimes influències foranes. Per la qual cosa, s’han d’avaluar els temes transversals que treballarem, sinó, caurem en el perill de la desmotivació i els tòpics.

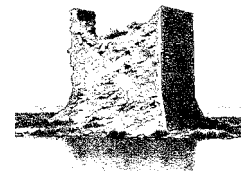
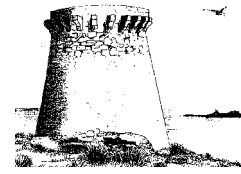
Pel que fa als continguts, en aquestes unitats hem assenyalat únicament els conceptuals. I, aquests han estat triats tenint en compte algun aspecte concret dins dels diferents textos corresponents a cada unitat. Però, tot i això, aquesta tria no deixa de ser una qüestió subjectiva i, per tant, arbitrària. A més a més, hi ha algunes unitats on assenyalem alguns continguts que, òbviament per la seua extensió, no tractarem tots sencers en una sola unitat. Però, malgrat això, no volem deixar d’esmentar-los, perquè pensem que hi ha algun punt dins del suport textual, de la unitat

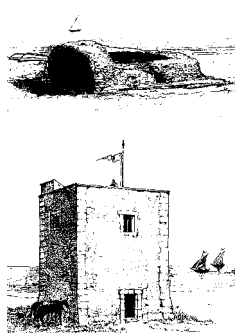
en qüestió, interessant a tractar. Així, per exemple, en la unitat del nivell Mitjà: «Avui per menjar...» s'han d'introduir algunes nocions referides als pronoms febles, (pensem, sinó, com expliquem el títol de la cançó). També passa el mateix amb les locucions/ frases fetes de la unitat: «Ja ve Pasqua», del nivell Superior. Continguts importants per aquest nivell, però que és preferible distribuir-los en diferents unitats.

Les diverses activitats elaborades per a l'estudi dels continguts estaran repartides de forma que es puguin treballar les quatre habilitats comunicatives. Com ja hem assenyalat, en tots els nivells s'haurà de treballar tant la comprensió-expressió escrita com la comprensió-expressió oral. I, a més a més, haurem d'adequar el treball d'aquestes habilitats o destreses al nivell corresponent. D'aquesta manera els alumnes passaran d'un nivell col·loquial, en un inici, a un llenguatge estàndard, per acabar en un nivell de llenguatge tècnic o literari.

Pel que fa al suport textual, podem observar que les unitats del nivell Oral són eminentment visuals, gràfiques. Es tracta d'un primer nivell i, per tant, gairebé el 100% del temps de les classes s'ha de treballar de forma oral. És el primer pas en l'aprenentatge d'una llengua i –com hem dit adés– ho farem seguint l'ordre de l'aprenentatge-adquisició natural. Aportarem per escrit aquells continguts (conceptes, estructures, lèxic, etc.) que, després de treballar oralment, calga retenir o sintetitzar. També és important en aquest nivell que l'alumne estiga immers dins d'un ambient molt ric, pel que fa a presència visual de la llengua. Així, sempre que siga possible, intentarem que l'alumne estiga en un ambient on hi haja un entorn amb elements que li reforcen: el lèxic, les estructures, etc. de forma constant. Un bon recurs a tenir en compte és el de vestir la classe segons la unitat que s'està treballant, l'època de l'any, la lectura d'un llibre concret, etc.

En canvi, en les unitats d'un nivell més elevat –com pot ser el Mitjà– observem que s'hi inclouen textos amb una major quantitat de suport escrit, així com també de característiques diverses. Fins i tot dins d'una mateixa unitat podem trobar alhora textos de molt diferent caràcter. Posem per cas el suport textual de la unitat «Mariner o llaurador». Aquesta inclou dos textos molt diferents, tant pel que fa a l'extensió com pel nivell de dificultat. Això comportarà un avantatge, ja que s'ampliarà el ventall d'activitats que podem elaborar. El primer text és una rondalla, tret del llibre de J. González Caturla, i el segon és un treball d'investigació sobre l'almadrava de Tabarca publicada a LA REL·LA 13. De manera que, del primer farem una anàlisi més detallada del text, i traurem els continguts gramaticals. Del segon podem traure els temes transversals i, si cal, algun aspecte puntual per a completar els continguts gramaticals. També, com que el text de la rondalla és breu –i ens trobem en un nivell mitjà– el podríem presentar a l'alumnat en fragments desordenats. D'aquesta ma-

nera n'obtindríem una activitat prèvia, d'animació, i alhora un exercici de comprensió.

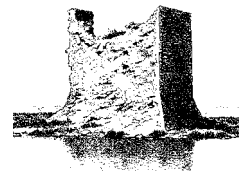
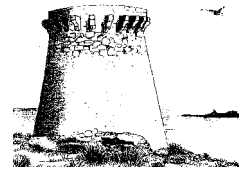
Caldria fer unes remarques també, sobre els documents proposats en la unitat «Fullegem la premsa». Aquestes són obres del segle XIX; tot i això, però, tracten temes de plena vigència. En el periòdic *El Defensor de Santa Pola* analitzarem el tema del turisme, i en el sànet *Santa Pola ahir, avui i demà* es fa una anàlisi dels diferents elements arquitectònics i urbanístics de la localitat. Si analitzem aquests textos comprovarem que, pel seu contingut, no divergirien gaire si els hagués escrit un autor contemporani. Així, en el setmanari trobem ja queixes per les molèsties i els sorolls provocats de matinada, i en l'obra de teatre apareixen reflectides les obres del Castell, l'ús de l'església rota, la situació laboral dels mariners, etc.

Pel que fa a la resta de continguts, en definitiva, podem concloure que n'hi ha de diferent llargària i dificultat. Però, el que volem constatar és que, de vegades, ens pot ser tan útil o interessant un text que acompanya un producte alimentari, com una obra literària. Del primer tipus de text que acabem d'esmentar, oferim una mostra en la unitat «Avui per menjar...» amb les nyores de Guardamar. També seria interessant destacar, d'aquesta unitat, el text de les almojàvenes de Crevillent, que està tret d'un taller de les IX Trobades d'Escoles Valencianes.

La cançó del Nadal «El dia del cartutxo», que apareix en la unitat de l'oral «Escriu la carta» és un text de plena vigència a Santa Pola i, per tant, es pot aconseguir fàcilment. No obstant això, és interessant assenyalar el procés de normalització lingüística observat en aquesta cançó. La cançó, igual que la tradició del cartutx, existeix fa anys a Santa Pola (creiem que la tradició data de mitjan segle XIX), i, per tant, és fàcil pressuposar que durant el franquisme es cantava en castellà. Però amb la incorporació de les línies d'ensenyament en valencià als diferents col·legis de la localitat, hem vist que per a aquests xiquets és totalment normal cantar-la en valencià. Tanmateix, l'adaptació de «La carta del rey ha venido», un altre text de la mateixa unitat, l'hem feta nosaltres. Perquè, tot i que fou escrita per un santapoler, és producte d'uns anys (dècada dels 60) que han deixat la seua empremta en l'obra. No únicament en la llengua, sinó en altres conceptes que es poden analitzar: valors com ara l'obediència, la religió, etc.

Dins de cada unitat hem assenyalat la tipologia del text que s'hi treballarà. És obvi que la majoria de textos no corresponen a un estil pur, i menys si són textos reals, trets de diferents contextos i no creats per a l'aprenentatge, com és el nostre cas. Per això, volem assenyalar que indicarem la tipologia que considerem més adient per a treballar en cada moment.

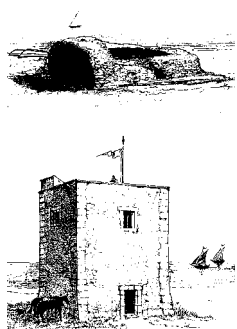
Pel que fa al contingut d'aquestes unitats, ens resta comentar que en la majoria hi ha una part de recerca o recopilació. Proposem aquesta activitat amb un doble objectiu: d'una banda, que l'alumne –com ja hem assenyalat en un altre punt– faci un ús de la llengua fora de classe i, de l'altra, que s'adone de la seua presència social. A més a més, sense deixar de banda l'objectiu general que ens hem proposat al llarg de tot el treball: el coneixement de les nostres arrels.

6.1. Oral

TÍTOL: Fem un passeig		
Nivell: Oral		
Tipologia textual		Conversacional Descriptiu
Suport textual		Plànol de la localitat (Santa Pola) Guies de la localitat i dels museus locals Targes dels edificis més rellevants (castell de Santa Pola, torres de Guaita, ruïnes arqueològiques, etc.)
	Fonètica-ortografia	Discriminació fonètica /v/ /b/
Continguts gramaticals	Morfosintaxi	Situacionals Comparatius, superlatius (<i>més alt, més antic</i>) Verbs de moviment (<i>anar, venir, tornar</i>) Temps verbals (present d'indicatiu, futur simple)
	Lèxic-semàntica	Lèxic relacionat amb el carrer Lèxic relacionat amb els mitjans de comunicació. Descripcions: <i>nou/vell, modern/antic, alt/baix, fosc/clar</i> , etc.
Temes transversals		Coneixement de la geografia de la ciutat i dels edificis més rellevants. Breus conceptes d'història local-comarcal
Producció textual		Elaborar itineraris Expressar preferències (oralment)

TÍTOL: Escrivim la carta		
Nivell: Oral		
Tipologia textual		Narratiu Retòric «La carta del rey ha venido» (adaptació)

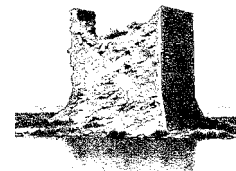
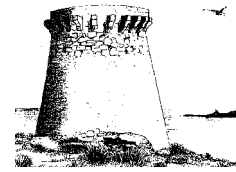

Suport textual		CANÇONS: «El dia del cartutxo» «Les estrenes» «Pastorets i pastorettes» (<i>Cançons i jocs populars infantils</i>) «L'aguinaldo d'Elx» (<i>Cançonetes de fil i cotó</i>) Un <i>Cartutx</i>
Continguts gramaticals	Fonètica-ortografia	Distingir les paraules acabades en doble consonant /t/- /ts/, /s/- /ts/, /rt/, /st/, /ns/, /ls/
	Morfosintaxi	Numerals (cardinals, ordinals) Verbs (<i>desitjar, voler, portar</i>)
	Lèxic-semàntica	Fórmules de salutació i comiat
Temes transversals		Conèixer les festes típiques del Nadal com ara: – El dia del cartutxo i les estrenes del Nadal a Santa Pola, – L'elaboració de l'hatxa o la vinguda de la Mare de Déu i Cantó a Elx.
Producció textual		Elaboració de targes de felicitació (oralment i per escrit)

6.2. Elemental

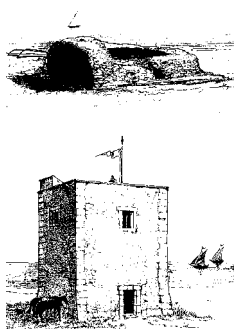
TÍTOL: On s'inicia el viatge?		
Nivell: Elemental		
Tipologia textual		Narratiu Explicatiu
Suport textual		«El Mas del mariner» (<i>Pont/2</i>) Mapa: geografia de la comarca Mapa: distribució comarcal del PV. La meua comarca: el Baix Vinalopó (fragment)
Continguts gramaticals	Fonètica-ortografia	Discriminació fonètica /s/ /z/ Ortografia de /s/ /z/
	Morfosintaxi	Pronoms personals febles (CD, CI) Perfet simple/ Perfet perifràstic
	Lèxic-semàntica	Modismes i frases fetes
Temes transversals		Geografia física Geografia comarcal
Producció textual		Elaboració d'itineraris de viatges (oralment i per escrit)

TÍTOL: Anem a fer herbetes		
Nivell: Elemental		
Tipologia textual		Retòric Explicatiu
Suport textual		Cançó: «El dia de l'Ascensió» (<i>Cançonetes de fil i cotó</i>) <i>Limonium Santapolensis</i> (<i>La flora de Santa Pola</i>) Els noms populars (<i>Les nostres plantes</i>) <i>Guia d'aus comunes</i> <i>a la Comunitat Valenciana</i>
Continguts gramaticals	Fonètica-ortografia	Distingir fonèticament: /o/ /O/, /e/ /E/ Accent diacrític
	Morfosintaxi	Formació del plural Formació del femení
	Lèxic-semàntica	Temps verbals (Pretèrit indefinit)
Temes transversals		Coneixement de les festes comarcals, relacionades amb la primavera. Coneixement de la fauna i de la flora comarcal, i de l'economia que se'n deriva: l'esparg, les catifes, la barrella, etc.
Producció textual		Recopilació de les propietats i els usos d'algunes plantes autòctones

6.3. Mitjà

TÍTOL: Mariner o llaurador		
Nivell: Mitjà		
Tipologia textual		Explicatiu Narratiu
Suport textual		«Les collites de la figuera» (<i>Les rondalles del Baix Vinalopó</i>) «L'almadrava Isla de Tabarca» (LA RELLA, 13) «Peix de pas» (Vídeo <i>Mediterrània</i>)
Continguts gramaticals	Fonètica-ortografia	Dièresi Ortografia de les geminacions (l·l) Fonemes i grafies: Les consonants laterals (l, ll, l·l)
	Morfosintaxi	Formes no personals
	Lèxic-semàntica	La derivació
Temes transversals		Geografia humana: economia de la comarca (sector primari i secundari) Dialectologia: varietats geogràfiques (diatòpiques)
Producció textual		Recopilació de rondalles

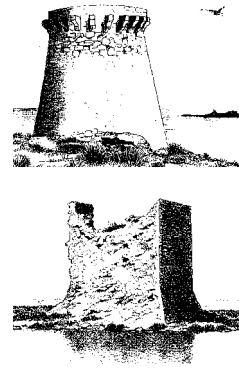

TÍTOL: Avui, per menjar...		
Nivell: Mitjà		
Tipologia textual		Text instructiu
Suport textual		«Ja mo n'anem» (<i>Cançonetes de fil i cotó</i>) Nyores de Guardamar Almorjavenes de Crevillent
Continguts gramaticals	Fonètica-ortografia	L'apòstrof i el guionet El sistema vocàlic
	Morfosintaxi	L'imperatiu Present de subjuntiu Les perífrasis d'obligació Els pronoms febles
	Lèxic-semàntica	Pesos i mesures
Temes transversals		Gastronomia de la comarca Relacions humanes intercomarcals (turisme/ 2a residència)
Producció textual		Elaboració de textos instructius: Recopilació de receptes de cuina pròpies de la zona

6.4. Superior

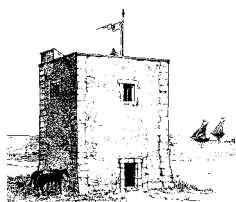
TÍTOL: Fullegem la premsa		
Nivell: Superior		
Tipologia textual		Argumentatiu Retòric
Suport textual		«Diàleg entre l'Antina i el tio Pola» (<i>Santa Pola ahir, avui, demà</i>) El defensor de Santa Pola
Continguts gramaticals	Fonètica-ortografia	Vocalisme: vocals tòniques, vocals àtones. Divergències vocàliques Fenòmens de contacte vocàlic
	Morfosintaxi	Canvi i caiguda de preposicions El relatiu Perífrasi d'infinitiu, gerundi i participi
	Lèxic-semàntica	Barbarismes i préstecs Llenguatge periodístic. Estructura d'una notícia
Temes transversals		Geografia humana: economia (sector terciari, turisme) Sociolingüística: varietats històriques, socials, situacionals (diacròniques, diatràtiques, diafàsiques)
Producció textual		Normativització de textos/ Traducció Elaboració d'un periòdic d'àmbit local.

TÍTOL: Ja ve Pasqua		
Nivell: Superior		
Tipologia textual		Explicatiu
Suport textual		«Ingenieros, lo Brisó» (<i>Toponímia de Santa Pola</i>) «Ja ve la mona» (<i>Cançons populars de Santa Pola</i>) Mapa toponímic local «Les partides d'Elx» (<i>El camp d'Elx, història i tradició</i>)
Continguts gramaticals	Fonètica-ortografia	Grafies dels fonemes palatals (x, ix, tx, ig)
	Morfosintaxi	Determinants: L'article (casos especials)
		<i>Lo</i> neutre Demonstratiu Possessiu
Lèxic-semàntica	Nexes: conjuncions Locucions i frases fetes Els verbs ser/estar.	
Temes transversals		La toponímia
Producció textual		Elaboració de definicions Recerca de topònims i anàlisi d'aquests.

BIBLIOGRAFIA

- CASSANY, Daniel i al., *Ensenyar llengua*, Graó, Barcelona, 1993.
- DOGV, Decret 20/1992 de 17 de febrer, núm. 1728 (1992-02-20), pel qual estableix el currículum de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana (92/0774).
- Decret 19/1992 de 17 de febrer, núm. 1727 (1992-02-20), pel qual estableix el currículum de l'Educació Infantil a la Comunitat Valenciana, (92/0774).
- Immersion lingüística (Revista d'Ensenyament Integrat de Llengües i Continguts)*, 1, Institut Europeu de Programes d'Immersion, Associació de Catalunya, Illes Balears i País Valencià, novembre 1999.
- Immersion lingüística (Revista d'Ensenyament Integrat de Llengües i Continguts)*, 2, Institut Europeu de Programes d'Immersion, Associació de Catalunya, Illes Balears i País Valencià, novembre 2000.
- JUNTA QUALIFICADORA DE CONEIXEMENTS DE VALENCIÀ, *Certificat de coneixements orals*, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura i Educació, Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i Política Lingüística, 2001.

JUNTA QUALIFICADORA DE CONEIXEMENTS DE VALENCIÀ, *Certificat de Grau Elemental*, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura i Educació, Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i Política Lingüística, 2001.

JUNTA QUALIFICADORA DE CONEIXEMENTS DE VALENCIÀ, *Certificat de Grau Mitjà*, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura i Educació, Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i Política Lingüística, 2001.

JUNTA QUALIFICADORA DE CONEIXEMENTS DE VALENCIÀ, *Certificat de Grau Superior*, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura i Educació, Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa i Política Lingüística, 2001.

Llei d'ús i ensenyament del valencià (LUEV), Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1990.

LLORET, Jaume i al, *El Baix Vinalopó, La meua comarca*, Gregal llibres, El Puig (València), 1988.

PASQUAL, Vicent, «Una proposta de planificació educativa dins el model d'enriquiment d'educació bilingüe en el sistema escolar valencià», *Suport a l'ensenyament en valencià*, 5, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, València, 1993.

PASQUAL, Vicent - SALA, Vicent, *Un model educatiu per a un sistema escolar amb tres llengües*, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, València, 1991.

SUPORT TEXTUAL

BORRÀS, J. Ramon i al., «El mas del mariner», *Pont/2. Iniciació a l'estudi del Valencià*, Eumo-Butllent, Vic, 1984.

BROTONS GARCIA, Baltasar, *El camp d'Elx, història i tradició*, Ajuntament d'Elx, col. «Temes d'Elx», Elx, 1995, p. 24-25.

CASTANY I ÀLVARO, Joan i al., *Guia d'aus comunes a la Comunitat Valenciana*, Onda, 2000.

CLIMENT I GINER, Daniel, *Les nostres plantes (una aproximació multidisciplinària al món vegetal de les nostres terres)*, Aguaclara, col. «Amalgama», Alacant, 1992, p. 30

GARCIA MAS, Alfred - LEÓN NICOLÁS, J. Luis, «L'almadrava isla de Tabarca», *LA RELLA*, 13 (2000), p. 37-58.

GONZÁLEZ I CATURLA, Joaquim, «Les collites de la figuera», *Rondalles del Baix Vinalopó, contes populars*, Institut d'Estudis «Juan Gil-Albert», Diputació d'Alacant, Alacant, 1987, p. 161.

LÓPEZ LAFUENTE, Antonio, «Ja ve la mona», *Cançons populars de Santa Pola*, Ajuntament de Santa Pola, col. «Quaderns de Santa Pola-3»

(en premsa).

MAS I MIRALLES, Antoni, *Toponímia de Santa Pola. Una aproximació lingüística*, Ajuntament de Santa Pola, col. «Quaderns de Santa Pola-1», Santa Pola, 1998, p. 121 i 168.

PERAL, M. Assumpció i al., «El dia de l'Ascensió», «Venim de fer herbetes» i «Ja mo'n anem», *Cançonetes de fil i cotó, cançons i records*, Ediciones Radio Elche, col. «Calendura», Elx, 1989, p. 154, 160 i 248.

POLO, Lola - NAVARRO, Ma. Jesús, «Cançó l'aguinaldo d'Elx» i «Pastorets i pastoretetes», *Cançons i jocs populars infantils, llibre per als infants, Coneguem Crevillent*, ed. Carmen Colomer Arbella (Escola Infantil «El Globus»), Crevillent, 1996, p. 21 i 22.

SERRA LALIGA, Lluís, *La flora de Santa Pola*, Ajuntament de Santa Pola, col. «Quaderns de Santa Pola-2», Santa Pola, 1999, p. 64 i 108.

SERRANO SEMPERE, FRANCISCO, *El defensor de Santa Pola*, setmanari núm. 13 (edició i estudi preliminar d'Antoni Mas Miralles), Ajuntament de Santa Pola-Fundació cultural CAM-Institut de Cultura «Juan Gil-Albert», Alacant, 1994, p. 3.

APÈNDIX DOCUMENTAL

Reproduïm sencers, en aquest apartat, aquells documents utilitzats com a suport textual. Però hi incloem únicament els textos adaptats, aquells que han estat arrellegats en un context puntual, sense tenir un suport bibliogràfic, o aquells que per la seua antiguitat poden ser difícils d'aconseguir.

a) Cançó «El dia del cartutxo»:

El dia del cartutxo
estem molt contents,
amb un cartutxo gran
ple de caramels.

b) Rodolí de les estrenes:

Diu ma mare que em mire,
per davant i per darrere,
i que m'estrene.

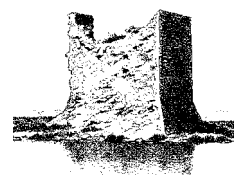
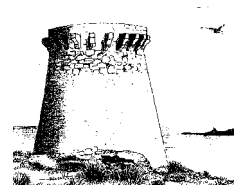
c) Carta de «El rey ha venido (cuento de Navidad)», Ángel Quislan Cuesta (adaptació):

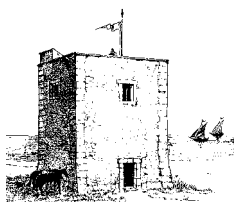
(Fragment)

Molt benvolgut nostre:

Contestem a la teua carta per fer-te saber que, com que hem d'atendre els xiquets que naixen tots els anys, no tenim més remei que eliminar del nostre repartiment, en la mateixa proporció, els qui van creixent, perquè cap infant es quede sense joguines.

Tu has crescut, ets una promesa d'home i, per tant, ja no els necessites. Així doncs, a partir d'aquest any, deleguem en els teus pares perquè seguint el costum,

fins que compliques els quinze, ens representen i t'obsequien en aquest dia, segons t'ho meresques i et calga.

No obstant això, accedim a la teua comanda i et deixem el nostre darrer regal.

Estarem pendent de la teua formació, esperant l'home de profit que has de ser i, amb aquesta seguretat, et felicitem de bestreta, recomanant-te molt que sigues obedient, aplicat i formal, perquè tots ens sentim orgullosos de tu.

Vol molt els teus pares i adora el Nen Jesús.

Així siga, i ho desitgen els Reis,

Melcior, Gaspar i Baltasar

EPÍLEG DAVANT EL TELÓ

El temps.- i ... conte contat...

Aquí acaba el meu conte, amb el qual he pretés explicar-vos i donar solució a l'engany que existeix al voltant de la veritat dels Reis d'Orient, únics magnats que gaudiren del privilegi d'adorar el Nen Jesús.

Aclarit el dubte mitjançant la fórmula de la carta, el trànsit serà suau perquè els xiquets ho acceptaran per versemblant i d'ara endavant, segons cresquen, sabran a què atènyer-se i per una altra part els pares quedem alliberats de violència

Almonjàvenes "almorjàvenes"

Ingredients

*1 kg. de farina

*1 got d'oli

*6 ous

*4 gots d'aigua

Almívar

*½ litre d'aigua

*300 gr. de sucre

*una cullerada de mel

*l'escorfa d'un llimó

*Canyella en rama

Preparació

Poseu en una perola l'oli i l'aigua. Quan alce el bull aboqueu la farina a poc a poc, i es va remenant amb espàtula de fusta perquè no es facen grumolls. En ser que qualle la pasta, la deixeu refredar.

Després li afegiu els ous, d'un en un i sense parar de remoure.

Precalfeu el forn a 180°.

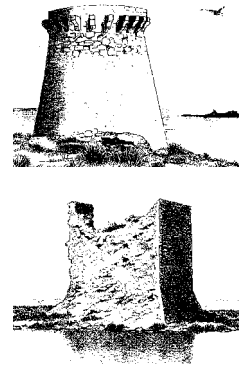
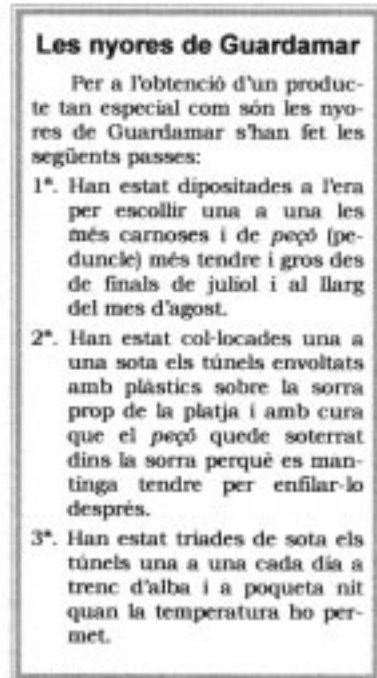
En feu la forma i les poseu en llandes untades d'oli al forn. Amb el dit mullat d'oli els feu un forat al centre i les poseu separades perquè després s'inflen.

Quan estan cuites (20 minuts) els poseu l'almívar perquè queden melosetes.

Variant : 2 gots d'oli de gira-sol i no d'oliva.

Almoixàvena : (de l'àrab *al-mugábbana* "coca o bunyol de formatge", derivada de *gubn* =formatge). Coca de farina, d'ou, i de sucre fregida a la paella.

i revaloritzats enfront dels seus fills...

d) Almorjàvenes:

e) Nyores de Guardamar:

f) *Santa Pola, ahir, avui i demà* (fragment):

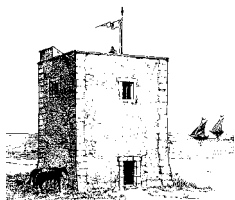
ESCENA VIII

(Dichos l'Antina, por la derecha)

ANTINA. Así vinc desenfrenà

LLAGAÑA. També se quexa l'Antina

ANTINA. Dexaré abusar de mi,
Y aguantaré que m'insulten
Y además de tot axò
Que en el alga me sepulten!
¿Es vitat?... Pues no ha de ser;
qu'es molt gran el meu dolor,
al vore que tots me fuchen
diente que fach mal olor!
Y tot axò son calumnies!
Si señor: paraules vanes!
Lo matex que dir que yo
Soc la que fach les tersianes!
Venen els d'Elch à bañarse.
«Esta Antina està fatal»

diuen - «Chesus cuanta alga!
Ya no vendrem atre añ!»
Una señora: «Quesùs!...
Y que enfastiada estoy!...
Con estas borumballitas,
Toda embrutecida voy!»
Y uno que diu per aquí,
Atre chilla per allà,
Y tots contra mi se tiren.
Y yo men tinc que tragar?
La Morena està que trina!
La Estorera lo matex!
Ningú als barraques s'arrima,
Y no guaïen ni un quinet.
Estic de alga tota plena
Pos y de arena?... hasta el coll
Alguns des dies m'arene
Hasta la punta del moll.
Atres queeses y chillits
Y tornen les amenases
Perque diuen que s'encallen
Cuan carreguen les barcases.
Y yo que li tinc que fer?
Digamo osté per favor
No voldre yo que carreguen
Tot lo mes pronte el vapor?
Pos pel catafalco aquell
No estan sempre carregant?
Es cuant no reina el michor
Ni el xaloc, nort,ni llevant
Soles en aver ponent.
Enfi, no servís, ben clar.
Únicament està al pelo
Per si algú se vol penchar.

LLAGAÑA.